

ressò mont-rogenic

FRANCESC SIMPLICIO: UN MONT-ROGENC RELLEVANT LUTIER (1874-1932)

Martí Rom

www.martirom.cat

01-10-2025

Generalment, els textos històrics els escric partint d'una recerca sobre algun fet o personatge que he trobat interessant. Algunes vegades, te'ls trobes, casualment, cercant d'altres informacions. Només algun cop, molt rarament, són conseqüència de la proposta d'algú conegut o no. Ara em trobo en aquest darrer cas. Josep Prats Tarsa, nascut a Barcelona però descendent de Cervera, que ara viu a Palafrugell, és un seguidor de la història, mestre de primària i músic. La seva passió és la guitarra¹. Un altre músic rellevant, Àngel Vallverdú Rom², que vaig conèixer quan treballava en la minuciosa recerca de la "Nissaga dels Rom", ens ha servit de connexió.

Vaig rebre la trucada telefònica de Josep Prats i, només presentar-se mínimament, em va dir alguna cosa com: Saps que un mont-rogenic fou un molt important lutier (fabricant) de guitarres d'inicis del segle XX ? I de fama europea ? Innocentment, va afegir: T'interessa aquesta història? Quan encara no estava refet d'aquesta informació, em va dir que hi havia un llibre italià sobre aquest mont-rogenic³, i que l'havia fet traduir al català pel seu fill (Pere Prats Vallverdú, coneixedor de l'italià, llicenciat en història de l'art i també músic; actualment toca la guitarra amb el grup *Figa Flawas*)⁴, que el tenia en un arxiu digital⁵ i que si volia me'l podia enviar per correu electrònic. Mai he dubtat de l'existència dels camins celestes⁶ que et duen a llocs impensats i inesperats on et captivarà una paraula, una frase, un quadre, una pel·lícula, una història... En aquest cas el "camí celeste" fou una trucada i un nom: "Simplicio". Uns deu minuts després rebia el llibre.

Guitarra? Recordava que en el "Coses d'abans (3)", publicat l'1 de desembre de 2024, havia parlat del "mont-rogenic" Miquel Mas Bargalló (1846-1923), que havia nascut a Reus el 14 de març de 1846, de pares de Mont-roig (Miquel Mas Toda i Maria Bargalló) i tots els seus ascendents, i que fou un rellevant compositor, intèrpret i pedagog, que va fer estudis musicals a Barcelona i concerts de guitarra a Barcelona, Saragossa, Bilbao i París. El 1894 fou nomenat professor de guitarra, fins la seva jubilació el 1922, a l'Escola Municipal de Música de Barcelona. Va morir a Barcelona el 9 de juny de 1923.

¹ El podeu trobar a: <https://www.youtube.com/@josepratstarsa2184/playlists>

² Vegeu el text "Un cambrilenc d'arrelament" del llibre "Mont-roig: D'altres esberles d'un mosaic esbocinat" de Martí Rom (Arola Editors, 2023), pàg. 395.

³ "Francisco Simplicio. Luthier". Amb el subtítol: "Note di viaggio sulle tracce dei liutai Francisco e Miguel Simplicio nella Bercellona fra Modernismo e Seconda Repubblica" de Diego Milanese e Umberto Piazza ("Il Dialogo", 2010).

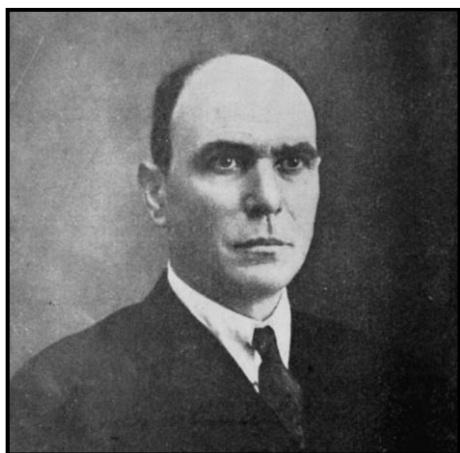
Aquest llibre, a més de transmetre la informació cabdal i detallada sobre la família Simplicio, també relata amb cura i estimació la vida cultural de la Catalunya d'inicis del segle XX. És d'agrair.

⁴ Desembre 2024.

⁵ Són 155 pàgines sense imatges. És un bon grux d'informació.

⁶ "Les ficcions -i jo en visc!-. ¿fan esclava / La ment, o són els seus camins celestes?" de "Sol, i de dol" (1936) de V. F. Foix.

Ara em trobo amb un mont-roigenc de cognom Simplicio que havia estat un important lutier de guitarres. Francesc Joan Jacinto Simplicio Hernández va néixer a Mont-roig l'11 d'octubre de 1874, a les dues de la matinada. Era fill de Miquel Simplicio García i de Dolors Hernández, ambdós pagesos nascuts el 1846. Ho sabem per la seva neta Maria Carme Simplicio Llibre⁷. Com bé sabem, a Mont-roig no tenim arxius ni municipals ni de la parròquia que ens puguin aportar més informacions. A més, el primer cens electoral general fou el de 1894⁸.

Josep Prats ens explica: “Vaig tenir la sort de conèixer la senyora Carme Simplicio (*Llibre*) filla d'en Miquel Simplicio (*Saula*) i el seu marit Joan Batiste, quan cantàvem, sobretot assajàvem, cada divendres a la Coral Espluguina de L'Espluga de Francolí. En aquell temps, ells vivien a Vallclara. Un vespre, en un assaig, es va dirigir a mi... i em va dir que sabia que m'interessava per la recerca cultural i musical, i que em deixaria una revista “*Il Fronimo*”⁹ on hi havia un escrit sobre el seu pare (*Miquel Simplicio Saula*) que feia guitarres... Jo em vaig quedar ben sorprès i alhora interessat...”¹⁰.

Diego Milanese e Umberto Piazza, els autors del llibre, havien decidit fer un viatge a Barcelona per fer un treball de recerca sobre Francesc Simplicio. El professor James B. Greenberg, docent d'antropologia aplicada a la Universitat de Tucson (Arizona), i gran entusiasta de la història de la guitarra els havia indicat que calia anar... a una important botiga d'instruments musicals i escola de música de Barcelona, “Casa Luthier” del carrer Balmes núm. 73. Alhora, un amic, Vicenç Mayol i López, docent de guitarra al Conservatori de Badalona, va fer el primer contacte a aquesta botiga. Aquest, estava parlant amb Joan Rigual, el propietari, quan va entrar a la botiga una senyora preguntant si tenia informació del lutier Simplicio. “Fins aquí res d'estrany, si no fos que aquesta senyora, havent passat al llarg dels anys nombroses vegades davant d'aquella botiga i havent sentit la necessitat d'entrar just en aquell moment, resultà ser la neta (*Margarita*

⁷ En les informacions que hi ha a Internet s'hi diu, erròniament, que havia nascut a Barcelona.

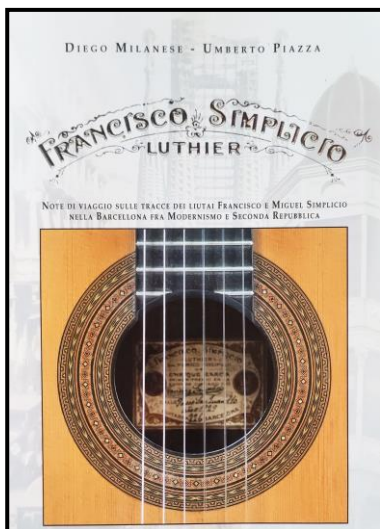
⁸ Aquest fou el primer on hi consten tots els homes majors d'edat, de 23 anys en endavant. Aquesta era la xifra que concedia la majoria d'edat. El primer on hi consten les dones és el de 1932. Anteriorment, en el cens electoral sols hi havia les persones amb oficis o càrrecs rellevants (capellà, notari, metge, mestres...) i aquells propietaris que pagaven una considerable contribució a l'Estat. Era un cens electoral restringit. El poder polític estava en mans d'unes poques persones

⁹ “*Il Fronimo*” núm. 13 (gener de 2001), de la pàg. 18 a la 34.

¹⁰ “Francisco Simplicio. Luthier...”, pàg. 4.

Batiste Simplicio) de Miquel Simplicio!”¹¹. Aquest, era el fill del mont-roigenc Francesc Simplicio.

No em direu que aquest dos fets, la coincidència a la Coral de L’Espluga i el de la botiga de Barcelona, no són dos “camins celestes” que articulen un relat més proper a la ficció que a la quotidiana realitat.

“Casa Luthier” té una notable col·lecció de guitarres històriques. N’hi ha varies de Francesc i Miquel Simplicio (pare i fill). Segons conta el llibre, quan Margarita Batiste Simplicio estava admirant les guitarres dels seus avi i besavi, explica que la seva mare Carme Simplicio Llibre, filla de Miquel Simplicio Saula, li plauria conèixer aquelles persones, els musicòlegs italians.

Fruit d’aquesta trobada, fou possible reconstruir el periple de la família Simplicio. Sembla que a finals del segle XIX van migrar a Barcelona. Deuria ser abans de 1894 doncs ja no consten al cens electoral. Els autors ho atribueixen a l’arribada de la fil·loxera a Mont-roig i la pèrdua de les vinyes i del treball (generalitzat) que comportava. No estic prou convençut d’aquest argument, tot i que seria cert només dos anys després, el 1896¹².

A Barcelona el jove Francesc Simplicio es troba que el 1897, amb vint-i-tres anys, major d’edat, el criden al servei militar obligatori. Dos anys abans, el 1895, havia començat la Guerra de Cuba, que acabaria amb la derrota del 1898. Amb la seva esposa, Maria Saula, també de vit-i-tres anys, marxen a Perpinyà. Allà va néixer el seu fill Miquel, el 6 d’octubre de 1897. El 3 de maig de 1899 varen tenir la Dolors. A Perpinyà Francesc Simplicio va treballar d’ebenista. Varen viure a Perpinyà fins als darrers mesos de 1899.

Al tornar a Barcelona, amb el càrrec d’oficial, va entrar a la important empresa de mobiliari de Francesc Vidal Jevellí (1848-1914). Aquest, feia companyia amb Frederic Masriera Manovens (1846-1932), un rellevant dissenyador i orfebre. Gran part dels mobles modernistes van sortir d’aquesta empresa. Francesc Simplicio hi va treballar dinou anys, des de 1899 fins al 1917.

Cap al 1895 un important lutier madrileny, Enrique García Castillo (Madrid, 1868-Barcelona, 1922), s’establí a Barcelona. Al passeig de Sant Joan núm. 110, tocant a Provença, costat Besós. El 1917 Francesc Simplicio anà a treballar al taller de García. Els autors del llibre argumenten que es varen conèixer perquè a García li calia fusta de qualitat per fer els instruments i que Simplicio li deuria haver començat a proveir.

¹¹ “Francisco Simplicio. Luthier...”, pàg. 13.

¹² La fil·loxera entra a Catalunya per Girona el 1879. La publicació “Datos para un avance sobre la viticultura de la provincia de Tarragona” de Claudio Oliveras Massó, editada per la “Escuela de viticultura y enología de Reus” (1915), esmenta que va arribar a Riudoms i Montbrió el 1890 i, a Mont-roig, el 1896.

En aquells anys varen néixer dues filles més: Josefa i Natàlia. La primera quedà soltera, però va tenir un fill, Jordi, que el seu pare no va voler reconèixer. Seria Jordi Simplicio Saula, tenia els cognoms de la mare. Natàlia es va casar amb Josep Bedia; no varen tenir fills. D'aquesta manera la descendència de Francesc Simplicio sols continuaria amb el seu fill Miquel Simplicio Saula.

Francesc Simplicio seria el col·laborador idoni d'Enrique García, pel quan sentia una profunda admiració. Aviat, en aquest taller, s'hi incorporaria el seu fill Miquel Simplicio Saula. Amb la mort d'Enrique García, el 1922, Francesc Simplicio es faria càrrec del taller.

L'esposa de Francesc Simplicio, Maria Saula, va morir el 1926; tenia cinquanta-dos anys. El 1928 Francesc Simplicio havia començat la construcció d'una casa de camp, "Vil·la Simplicio", a Sant Cugat del Vallès¹³.

Miquel Simplicio Saula es va casar, el 25 de juliol de 1929, amb Maria Llibre Fornós¹⁴. El 23 de juliol de 1930 va néixer Carme Simplicio Llibre, la de la Coral de l'Espluga de Francolí.

Francesc Simplicio, el 1929, va guanyar el primer premi a l'Exposició Universal de Barcelona amb un esplèndid model de luxe de caoba.

A continuació, crea "un model revolucionari de guitarra". Em permeto reproduir la descripció dels autors del llibre, en el benentès que, un, és desconexor dels conceptes bàsics musicals i de les característiques tipològiques de la guitarra. "Tenia una superfície de tapa harmònica més ampla, 84 mm més, en funció del fet que la boca se situava entre el quinze i el vintè trast, sent travessada pel mànec. En conseqüència, la forma de la boca fou eixamplada lateralment, per permetre una emissió adient del so. La guitarra està equipada amb set barres harmòniques simètriques... Entre el 1929 i el 1930 foren produïts almenys onze exemplars d'aquest tipus, numerats en seqüència, amb una mitjana de cinc o sis peces per any... Aquest model és avui conegut universalment amb el nom potser una mica inadequat de guitarra de dobla boca, atès que de boca en realitat només n'hi ha una. Simplicio les descrivia encertadament com a dues mitges boques..."¹⁵.

¹³ Des del 1919 hi havia la línia de tren dels "Catalans" que unia Barcelona amb Terrassa.

¹⁴ 26 de gener de 1899- 26 de novembre de 1967.

¹⁵ "Francisco Simplicio. Luthier...", pàg. 46.

Francesc Simplicio va morir, el 14 de gener de 1932, a la seva casa de Sant Cugat; on fou enterrat¹⁶. Tenia cinquanta-vuit anys.

Durant la Guerra Civil (1936-1939) Miquel Simplicio Saula va decidir anar a viure, amb la família, a Sant Cugat. Vivien al passeig de Sant Joan núm. 110. Era massa a prop de la molt castigada pels bombardejos fàbrica Elizalde (estava en el núm. 149). Miquel Simplicio va morir, el 8 de desembre de 1938, gairebé a les acaballes de la guerra, segurament d'un càncer d'estómac. Acabava de fer quaranta-un anys.

Maria Carme Simplicio Llibre es va casar el 26 d'agost de 1951 amb Joan Batiste Alentorn i tingueren dos fills, Joan i Margarita Batiste Simplicio, nascuts el 1952 i 1957, respectivament. Aquests, són els darrers familiars amb el cognom Simplicio.

Miquel Simplicio Saula en unes declaracions al diari “Las Noticias”, del 15 de juliol de 1933, diu: “*El precio corriente de una guitarra es de 500 a 3.500 pesetas, pero por encargo especial he construido algunas de mucho más precio... Recuerdo que hace algunos años trabajé varios meses en una que se vendió en Buenos Aires, por la que pagaron 37.000 pesetas.*”¹⁷. Cal remarcar que era el 1933! En aquesta mateix entrevista explicava que es nodrien sovint de mobles d'estil “imperi” o fins i tot calaixeres renaixentistes: “*Estas maderas están tan secas, que no tienen ni resina. Son algo que vibra al menor toque... Son fragilísimas, pero, sin embargo, nos arreglamos de manera que resistan las ochenta y seis libras de fuerza que hacen las cuerdas cuando están templadas...*”. Afegeix que és molt important la manera d'utilitzar-les, que cal paciència. “*Así comprenderán que solo pueda construir de quince a veinte guitarras por año...*”¹⁸. Els autors del llibre esmenten que en aquell moment, ja mort el pare (Francesc Simplicio)¹⁹, la producció havia minvat considerablement.

“*Durant la recerca hem pogut classificar un centenar de guitarras firmades per Francesc una vintena per Miquel, en un arc temporal que va del 1923 al 1931 per Francesc i del 1932 al 1938 per Miquel... Podem afirmar amb seguretat que la producció a càrrec de Francesc supera les 350 guitarras, la de Miquel es pot considerar pel cap alt... un total de 150 instruments aproximadament...*”²⁰. Expliquen que s'exportaven a Europa i Sud-Amèrica. I que les utilitzaven els principals concertistes.

També vull reproduir un paràgraf que em porta a un paisatge natural i artístic prou conegut: “Observant els instruments a la llum directa del sol, resulta captivadora la característica capacitat de transmetre el sentit de força cromàtica, netedat i lluminositat tan especials, que semblen voler celebrar la llum mediterrània que inunda el territori del

¹⁶ El 1969 el cementiri de Sant Cugat, que estava a tocar del Monestir, fou traslladat a les afores. Les restes de Francesc Simplicio foren dipositades a la fossa comuna del nou Cementiri.

¹⁷ “Francisco Simplicio. Luthier...”, pàg. 51.

¹⁸ “Francisco Simplicio. Luthier...”, pàg. 72 i 73.

¹⁹ Havia mort l'any anterior, el 1932.

²⁰ “Francisco Simplicio. Luthier...”, pàg. 43.

Baix Camp... No pretenem ser experts d'art, però són els mateixos elements que ens venen a la memòria amb les obres pictòriques del jove Miró, ambientades a Mont-roig..."²¹.

Tornem a l'inici. Estic escrivint aquest text per una trucada inesperada de Josep Prats, per la dèria seva de traduir aquell llibre italià. A la traducció en català, ell mateix ens transmet algunes encertades consideracions: "Potser algú es pregunta el perquè de la traducció i reimpressió d'aquest llibre catorze anys més tard. Jo també fa anys que m'ho pregunto. Primerament he de dir que estic content i si voleu orgullós i satisfet, de veure aquest

llibre imprès ara a Catalunya i en català... Sembla estrany que no existís al nostre país una publicació en aquest sentit... penso que hi faltava una obra com aquesta, em sorprèn que ningú no ho hagués fet abans, i des d'aquí... (*Francesc Simplicio*) feia guitarres que es coneixen a tot el món... i no hi ha res escrit en català?... És veritat que si no et mous en el món dels guitarrers de nivell pots no conèixer-lo..."

Doncs, gràcies al Josep Prats, amb aquest text tenim la possibilitat de saber-ne una mica. He d'acabar esmentant el desig que aquest llibre en català acabi sent publicat.

Addenda

He trobat que actualment es ven una "guitarra Simplicio" del 1925 a Internet per 32.700 euros.

Un consell: proveu de fer una consulta a Google amb "Francisco Simplicio".

²¹ "Francisco Simplicio. Luthier...", pàg. 58 i 59.